

СЕКЦІЯ 3. ШКІЛЬНА ОСВІТА

.....

SECTION 3. SCHOOL EDUCATION

Аніщенко Н. В.,

канд. пед. наук,

доцент, старша наукова

співробітниця відділу діагностики,

Інститут обдарованої дитини Національної

академії педагогічних наук України, м. Київ

УДК 159.923.38

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250728.06>

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РЕСУРСІВ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНOSTІ ШКОЛЯРІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Проблема ідентифікації ресурсів розвитку обдарованості особистості є однією з ключових у сучасній педагогічній та психологічній науці. В умовах глобалізації та зростання вимог до інтелектуального та творчого потенціалу нації, своєчасне виявлення та цілеспрямована підтримка обдарованих учнів набуває особливої актуальності. Розвиток їхніх унікальних здібностей є стратегічно важливим для формування інноваційного суспільства, здатного до ефективного розв'язання складних проблем та досягнення високих стандартів у різних сферах діяльності.

Для української освітньої системи питання ідентифікації ресурсів розвитку обдарованості учнів є особливо важливим з огляду на низку соціально-економічних та освітніх чинників. Перебуваючи в процесі реформування та інтеграції до європейського освітнього простору, Україна потребує якісно нового підходу до виявлення та підтримки талановитої молоді. Незважаючи на наявність певних напрацювань у цій сфері, система виявлення та розвитку обдарованості часто залишається фрагментарною та недостатньо адаптованою до сучасних викликів. З одного боку, українські учні демонструють значний потенціал та успіхи на міжнародних олімпіадах та конкурсах, що свідчить про наявність високого рівня обдарованості. З іншого боку, існуючі методи ідентифікації часто концентруються переважно на академічній успішності та рівні інтелекту, залишаючи поза увагою інші важливі аспекти обдарованості, такі як креативність, лідерські якості, художні, музичні, спортивні чи інші здібності. Крім того, недостатнє розуміння та врахування індивідуальних ресурсів розвитку обдарованості, як внутрішніх (мотивація, саморегуляція, наполегливість), так і зовнішніх (підтримка сім'ї, якість педагогічного супроводу,

доступність освітніх можливостей), може призводити до неповного розкриття потенціалу обдарованих учнів.

У контексті децентралізації освіти та зростання автономії навчальних закладів, особливої ваги набуває розробка науково обґрунтованих підходів до ідентифікації ресурсів розвитку обдарованості, які можуть бути ефективно впроваджені на різних рівнях освітньої системи. Вивчення досвіду вітчизняних та зарубіжних дослідників у цій галузі є необхідним для розробки адаптованих до українських реалій методологічних засад та практичних рекомендацій щодо виявлення та підтримки обдарованих учнів, що сприятиме їхньому особистісному зростанню та розвитку інтелектуального потенціалу нації в цілому.

Таким чином, актуальність дослідження проблеми ідентифікації ресурсів розвитку обдарованості особистості для українських учнів зумовлена необхідністю оптимізації системи виявлення та підтримки талановитої молоді в умовах сучасних освітніх реформ та глобальних викликів, а також прагненням до повнішої реалізації їхнього потенціалу на благо розвитку українського суспільства. **Ідентифікація ресурсів розвитку обдарованості особистості** - це процес виявлення та оцінки внутрішніх і зовнішніх чинників, які сприяють або можуть сприяти розкриттю та подальшому розвитку потенціалу обдарованої людини. Це включає в себе не лише визначення наявних сильних сторін та здібностей, але й аналіз оточення, можливостей та підтримки, які можуть бути використані для максимальної реалізації її обдарованості.

Основними аспектами ідентифікації ресурсів розвитку обдарованості школярів є наступні:

1. Виявлення внутрішніх ресурсів: когнітивні здібності (високий рівень інтелекту, швидкість мислення, здатність до аналізу, синтезу, абстрагування, критичне мислення); **креативність** (здатність генерувати нові, оригінальні ідеї, нестандартно мислити, знаходити неочікувані рішення); **навчальна мотивація** (внутрішнє прагнення до знань, допитливість, інтерес до навчання та дослідження); **наполегливість та працелюбність** (здатність до тривалої та інтенсивної роботи над складними завданнями, цілеспрямованість); **саморегуляція** (здатність контролювати свої емоції, поведінку, навчальну діяльність, планувати та організовувати свою роботу); **самоусвідомлення** (зрозуміння своїх сильних та слабких сторін, інтересів та цінностей).

2. Виявлення зовнішніх ресурсів: сім'я (підтримка батьків, заохочення до навчання та творчості, створення сприятливої домашньої атмосфери, надання можливостей для розвитку (гуртки, секції, додаткові заняття); **Освітнє середовище** (якість навчання в школі чи інших навчальних закладах, наявність спеціалізованих

програм для обдарованих учнів, кваліфіковані педагоги, доступ до необхідних навчальних матеріалів та обладнання).

3. **Позашкільні можливості:** гуртки, секції, студії, клуби за інтересами, спортивні школи, мистецькі школи, наукові товариства.

4. **Соціальне оточення:** друзі, однолітки, які також проявляють інтерес до навчання та розвитку, наявність позитивних рольових моделей.

5. **Менторство та наставництво:** співпраця з досвідченими фахівцями, які можуть надавати поради, підтримку та спрямування.

6. **Доступ до інформаційних ресурсів:** бібліотеки, інтернет, наукові публікації, конференції, семінари.

7. **Фінансові ресурси:** можливість оплачувати додаткові заняття, купувати необхідні матеріали та обладнання.

8. **Культурне середовище:** доступ до культурних заходів, музеїв, театрів, виставок.

Мета ідентифікації ресурсів розвитку обдарованості: створення індивідуалізованих програм розвитку для обдарованих особистостей, враховуючи їхні унікальні потреби та потенціал; максимальне використання наявних ресурсів для підтримки та стимулювання розвитку обдарованості; виявлення потенційних бар'єрів та обмежень у розвитку обдарованості та їх подолання; забезпечення сприятливого середовища, яке сприяє розкриттю талантів та досягненню високих результатів.

Таким чином, ідентифікація ресурсів розвитку обдарованості є важливим першим кроком у створенні ефективної системи підтримки та розвитку обдарованих особистостей на всіх етапах їхнього життя. Це комплексний процес, який вимагає уваги як до внутрішніх характеристик людини, так і до зовнішніх умов її оточення.

Список використаних джерел

1. Савченко О. Я. Розвиток обдарованої дитини в освітньому середовищі. – К.: Педагогічна думка, 2019.
2. Gagné F. Differentiated Model of Giftedness and Talent. – Montreal: DMGT Press, 2010.
3. Renzulli J. S. The Three-Ring Conception of Giftedness. – Connecticut: Creative Learning Press, 2012.
4. Sternberg R. J. Wisdom, Intelligence, and Creativity Synthesized. – Cambridge University Press, 2003
5. Tan A. G. Creativity and Giftedness in Asian Education. – Singapore: Springer, 2017.